

LATVIJAS REPUBLIKAS VĒSTNIECĪBA

103062, Maskavā, Čapligina ielā 3 • Tālrunis: 925 27 07 • Fakss: 923 92 95

Īss Latvijas Valsts Prezidenta oficiālās vizītes Krievijā izvērtējums

1.G.Ulmaņa vizīte notika uz Krievijas iekšējā dzīvē īpatnēja fona, kuru no vienas puses raksturo pareizticīgo Lieldienu svinības valsts līmenī un no otras, savukārt, varas iestāžu bažas par iespējamām opozīcijas un ekstrēmo spēku provokācijām, kā tas notika pagājušā gada maija svētkos.

2. Sabiedrības un preses uzmanības dominante bija 28.aprīlī parakstītais pilsoniskās saskaņas pakts.

3. Vizīte notika sestdienā, kas nav īpaši tipiski oficiālai valsts vadītāja vizītei. Šajā gadījumā sestdienas ievadīja brīvdienas četru dienu garumā – tātad slēgtas bija valsts iestādes, neiznāca preses izdevumi. Masu mediju uzmanība bija pievērsta galvenokārt iespējamo sadursmju prognozēm Maskavā. Par galveno ārpolitisko notikumu tika uzskatīta Krievijas loma Dienvidslāvijas krīzes noregulēšanā.

4. 30.aprīlī bija ieplānota Somijas ārlietu ministra vizīte Maskavā, kas tika atcelta, lai darītu iespējamu Latvijas prezidenta vizīti. Krievijas ārlietu ministrijas ierēdņi vairākkārt apliecināja, ka somu puse uzskatot Latvijas prezidenta vizīti par nozīmīgāku nekā savas valsts ārlietu ministra Maskavas apmeklējumu. Latvijas Prezidenta tikšanās ar Krievijas Prezidentu un dokumentu paketes parakstīšana šobrīd Somijas – Krievijas attiecību attīstībā esot nozīmīgāka nekā Somijas ārlietu ministra Maskavas apmeklējums. Somijas vēstnieks A.Lasila esot apmeklējis Krievijas vēstnieku A.Raņņihu un vēlreiz to apstiprinājis.

5.Jāatzīmē, ka pirmo reizi vēsturē notika Latvijas un Krievijas valstu vadītāju tikšanās, turklāt piedaloties arī Latvijas Valdības vadītājam. Latvijas Valsts Prezidents tika pieņemts ar visaugstākajiem pagodinājumiem – godasardze, motociklu eskorts, rezidence un pusdienas Kremlī, dokumentu parakstīšana notika Sv.Jura (t.s. Georga) zālē, kas saskaņā ar Krievijas protokola kanoniem uzskatāma par augstāko labvēlības zīmi.

Sarunās piedalījās Krievijas pirmais vicepremjers O.Soskovecs, aizsardzības ministrs P.Gračovs un ārlietu ministrs A.Kozirevs.

6.Par politisku ieguvumu uzskatāms PSRS totalitārā režīma vardarbības nosodījums pret Latvijas valsti 1940.gadā (tikšanās laikā ar žurnālistiem Sv.Jura zālē un galda runā Šķautņū zālē pusdienās par godu Latvijas Prezidentam). Politiski vizītes formāts (oficiāla) un svinīgā gaisotne (“Dievs, svētī Latviju” Kremlī) emocionāli var tikt uzskatīti kā Latvijas valstiskās neatkarības **otrrreizēja atzīšana**.

Par ieguvumu nepārprotami uzskatāms B.Jeļcina solījums izvest atlikušās **militārpersonas mēnesi ātrāk, t.i. līdz 31.jūlijam**. Šo solījumu būtu ieteicams **aktīvi izmantot Latvijas iekšpolitiskajā un ārpolitiskajā propagandā**.

Ekonomiskais ieguvums – solījums no 1.jūnija ieviest vislielākās **labvēlības režīmu tirdzniecībā**. Šis solījums nostiprināms gaidāmās V.Černomirdina vizītes laikā Rīgā. V.Černomirdina prombūte Latvijas Prezidenta vizītes laikā nav iztulkojama kā nelabvēlības izpausme, jo Orenburgas apmeklējums sakarā ar šīs pilsētas 250.gadadienas svinēšanu bija ieplānots, pirms tika panākta vienošanās par Latvijas Prezidenta ierašanos Maskavā 30.aprīlī.

Mūsuprāt, grūti uzskatīt par sasniegumu zemo nomas maksu par zemes lietošanu, uz kuras atrodas Skrundas RLS. Krievijai nesagādātu īpašas grūtības samaksāt vismaz 10 miljonus dolāru gadā par Skrundas RLS funkcionēšanu. Noma par Baikonūras kosmodromu sastāda 118 miljonu dolāru gadā. Arī Rietumu ietekme attiecībā uz nomas maksu varēja būt jūtamāka.

Par bīstamiem uzskatāmi Krievijas ārpolitiskā resora centieni ar Latviju parakstītos dokumentus izmantot spiedienam pret Igauniju.

[..]

7.Kā zināms, Prezidentu tikšanos Kremļī un parakstītos dokumentus augstu vērtē daudzu valstu līderi. Pirmais pēc dokumentu parakstīšanas Latvijas Vēstniekam Krievijā piezvanīja Zviedrijas Vēstnieks Krievijā un interesējās par to, vai PSRS vardarbības nosodījums apmierina Latvijas pusi un apsveica Prezidentu tikšanās rezultātus, kā arī teicās informēt par to K.Bildtu š.g. 2.maijā Pēterpilī, kur notiek Zviedrijas kultūras dienas.

xxx

No vēstniecības viedokļa vizīte noritēja veiksmīgi, bet ar dažām kļūmēm. Daļēji tas, protams, izskaidrojams ar šāda formāta vizītes gatavošanu tik īsā laikā. Latvijas kā jaunas valsts struktūrām trūkst pieredzes šāda rakstura norišu organizēšanā. Piemēram, Ministru kabineta un Prezidenta kancelejas preses dienesta vadītāji varēja savus darbiniekus aizsūtīt uz Maskavu vismaz diennakti iepriekš, lai precīzāk un saturīgāk atspoguļotu vizītes gaitu.

Iespējams, ka augstākās Latvijas politiskās kultūras un prestiža labad būtu bijis lietderīgi samazināt Valsts un Ministru prezidentus pavadošo personu skaitu, jo vairākiem no viņiem Maskavā pietrūka konkrētas nodarbošanās.

P.S.

Beidzoties Lieldienu brīvdienām, 4.maijā iznākot presei, parādīsies G.Ulmaņa vizītes vērtējumi. Par tiem informēsim un tos analizēsim atsevišķi.

/paraksts/

J.Peters

Vēstnieks

03.05.1994.

Maskavā

Nosūtīts: G.Ulmanim, A.Gorbunovam, V.Birkavam, E.Levitam, M.Riekstiņam,
M.Virsim, A.Voveram